

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1 การประยุกต์ใช้ประสบการณ์ของต่างประเทศกับประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการของต่างประเทศประกอบด้วยประเทศแคนาดา สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษาของต่างประเทศ สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของต่างประเทศพบว่าจะมีรูปแบบที่มีหน่วยงานหลักเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เหมาะสมทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการในชั้นปฏิบัติ โดยมีกองทุนสนับสนุนด้านการเงินที่มีความหลากหลาย ดังเช่นประเทศแคนาดาคือ เมือง ONTARIO มีโปรแกรม ADP เป็นโปรแกรมที่ช่วยเหลือคนพิการทุกเพศ ทุกวัย ที่มีปัญหาทางด้านร่างกาย และมีโครงการการสนับสนุนด้านการเงินสำหรับคนพิการ โดยให้คนพิการสามารถขอรับเงินทุนสนับสนุนเพื่อจ่ายค่าอุปกรณ์ เช่น แขนขาเทียม หน้าอกเทียมเป็นจำนวนร้อยละ 75 ของราคาสินค้า สำหรับเครื่องช่วยฟัง ADP มีจำนวนจำกัดแต่ ADP จะให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในส่วนของการสนับสนุนด้านการเงินสำหรับผู้สูงอายุจะช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย จะให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ดูแลช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ ถ้าเป็นบริการเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อช่วยคนพิการในการสื่อสาร จะมีการให้บริการโดย CEP จะให้บริการเป็นเงินไม่เกิน 350 เหรียญแคนาดาต่อปี เพื่อเป็นค่าเช่าและค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ในกรณีที่คนพิการมีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะต้องใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์เครื่องช่วยและต้องซื้อคอมพิวเตอร์นั้นแทนการเช่า CEP จะขายอุปกรณ์ให้ในราคาร้อยละ 25 ของราคาท้องตลาด และรับประกันสินค้าเป็นเวลา 1 ปี การให้บริการด้านการศึกษา ประเทศแคนาดามีโปรแกรมการศึกษาพิเศษตั้งอยู่ในเขต British Columbia (BC) เรียกว่า Special Education Technology British Columbia (Set BC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน มีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม มีการให้บริการช่วยเหลือคือให้ยืมเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น เครื่องมือการอ่าน การเขียนและการสื่อสาร รวมทั้งการจัดเตรียมการฝึกอบรม ผู้เรียน และนักการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ สำหรับการให้บริการด้านอาชีพ รัฐบาลจัดเงินช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานหรือการวางแผนการจ้างงาน เพื่อให้เหมาะสมกับการทำงานและช่วยเหลือเกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการ โดยมีโปรแกรม “อุปกรณ์และ

บริการที่จำเป็นกับการฝึกฝนและการจ้างงาน” มีการให้บริการอุปกรณ์ช่วยในการเดินทาง อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนย้ายตัว เตียงนอน โรงพยาบาล อุปกรณ์ชีวการแพทย์ อุปกรณ์อาบน้ำ เป็นต้น ประเทศสิงคโปร์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีระบบกองทุนที่เข้มแข็งที่จะเอื้อให้คนพิการสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง ประเทศสิงคโปร์มีกองทุนช่วยเหลือคนพิการในหลายกองทุน กองทุนที่ดำเนินการเฉพาะด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ คือ กองทุน (ComCare Funding) เป็นกองทุนประกันสังคม มีทุนประเดิม 500 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ โดยมี ComCare Enable เป็นผู้ให้บริการโดยแบ่งการให้บริการเป็น 3 แบบ การให้บริการด้านเงินอุดหนุนรายเดือนแก่ผู้สูงอายุ เจ็บป่วย พิการ ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ทำสัญญาจ้างแพทย์เอกชน ทั่วไปให้บริการทางการแพทย์แบบคนไข้ นอกแก่ผู้สูงอายุที่ไปคลีคลินิก กองทุน Assistive Technology Fund) (ATF) เป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่คนพิการสำหรับซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเหลือความพิการ เพื่อให้คนพิการเหล่านี้เข้าสู่สังคมและศึกษาในระบบ การศึกษาปกติได้ หรือได้รับการจ้างงาน โดยมีขอบเขตการให้เงินช่วยเหลือเพื่อซื้ออุปกรณ์ เช่น สนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเหลือความพิการเพื่อช่วยให้ความสามารถในการเรียนหรือการทำงานของคนพิการคงอยู่หรือดีขึ้น เช่น อุปกรณ์ช่วยในการสื่อสาร อุปกรณ์ในการเข้าถึงคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ช่วยฟัง เครื่องช่วยฟัง อุปกรณ์ช่วยในการมองเห็นและการอ่าน ผู้เข้าโครงการ จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินสูงถึงร้อยละ 90 ของราคาสินค้าหรือ 10,000 เหรียญสิงคโปร์ ด้านการศึกษา รัฐบาลมีโปรแกรมที่เกี่ยวกับการศึกษาของผู้เรียนพิการ การสนับสนุนเงินทุน และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตั้งแต่แรกเริ่มในเด็กจนถึงเป็นผู้ใหญ่มุ่งงานทำ โดยจัดเป็นโปรแกรมที่เกี่ยวกับการศึกษาของผู้เรียนพิการ การช่วยเหลือมีการสนับสนุนด้านเงินทุนโดยให้การช่วยเหลือคนพิการที่มีรายได้น้อยไม่มีเงินเพียงพอในการซื้อคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์การศึกษา กองทุนนี้ให้เงินช่วยเหลือสูงสุดถึงร้อยละ 100

ด้านอาชีพ มีการสนับสนุนด้านเงินทุน โดยมีกองทุน EEF และกองทุนสนับสนุนและการจ้างงานสำหรับคนพิการ กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งจัดบริการแก่คนพิการให้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน กองทุนนี้จะให้ความช่วยเหลือตั้งแต่การเลือกหางาน การฝึกอบรมแก่คนพิการ กองทุนสนับสนุนสถานประกอบการเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าทำงาน

จากการศึกษาในมิติต่างๆ การศึกษานี้ได้นำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับระบบการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ารูปแบบโครงสร้างของระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของประเทศไทยนั้นจะมีหน่วยงานรับผิดชอบในการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกกระจายอยู่ในหลายกระทรวง ทบวง กรม ตาม

ลักษณะของการให้บริการที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้านการแพทย์ การศึกษาและอาชีพ มีกฎระเบียบ กฎหมายมารองรับเฉพาะของแต่ละด้าน

การศึกษานี้ได้เสนอระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกว่าควรจะมีการจัดตั้งหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบในการจัดระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่คนพิการ (ดังกรอบ 1 ของภาพที่ 5.1) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ในการศึกษานี้หมายถึง อุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ของคนพิการ โดยพิจารณาจากความต้องการพัฒนาศักยภาพตามสภาพที่เป็นข้อจำกัดของคนพิการ โดยมีคณะกรรมการกำหนดรายการอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นผู้พิจารณา (ดังกรอบที่ 3 ของภาพที่ 5.1)

หน่วยงานหลักแห่งชาตินี้จะไม่ลงไปดำเนินการขั้นปฏิบัติด้วยตนเอง แต่อาจความตกลงให้การสนับสนุนต่อองค์กรของรัฐที่เหมาะสม หรือสถาบันการศึกษา หรือองค์กรคนพิการ หรือเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร (ตามกรอบ 4 ภาพที่ 5.1) เพื่อให้รับงานไปดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละด้าน อาทิ กลุ่มการเคลื่อนไหว กลุ่มกายอุปกรณ์ กลุ่มการสื่อสาร กลุ่มเทคโนโลยีช่วยเหลือทางการได้ยิน กลุ่มเทคโนโลยีช่วยเหลือทางการมองเห็น และกลุ่มการพัฒนาทางด้านจิตและสติปัญญา (ตามกรอบ 5 ภาพที่ 5.1) ของการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามระบบนี้ คนพิการทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้จดทะเบียนคนพิการ หรือเป็นผู้พิการที่มี ท.74 ระบบนี้จะช่วยให้การให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้คนพิการดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสามารถพึ่งตนเองได้ (ตามกรอบ 6 ภาพที่ 5.1)

ภาพที่ 5.1 ข้อเสนอระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานหลักแห่งชาตินี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีระบบส่งเสริมระบบประสานงานใช้ประโยชน์จากองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการบริหารด้านงบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลที่ดี มีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็ง ดังนั้น หน่วยงานหลักแห่งชาติจำเป็นต้องมีคณะกรรมการบริหารที่เข้มแข็ง คณะกรรมการบริหารของหน่วยงานระดับชาตินี้ ควรประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้อำนวยการศูนย์สิทธิฯ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้แทนองค์กรคนพิการแต่ละประเภทไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำนึงถึงจำนวนสมาชิกขององค์กรคนพิการนั้น และผู้ทรงคุณวุฒิอีกสี่คนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการศูนย์สิทธิบัตรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและมาตรการระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการให้มีประสิทธิภาพ
2. ให้ความเห็นชอบในรายการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของประเทศ
3. สนับสนุนและจัดหาทรัพยากร งบประมาณ ให้เพียงพอต่อการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่คนพิการ
4. สนับสนุน พัฒนา และจัดหาบุคลากร ให้เพียงพอต่อการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
5. เสนอแนะและให้คำปรึกษา วิธีการดำเนินงานการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ ตลอดจนการกำกับ ติดตาม และประเมิน
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรคนพิการ เอกชน หน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมเป็นหน่วยบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เข้มแข็ง
7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา ให้เกิดนวัตกรรมเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

จุดเด่นของระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามแนวทางที่เสนอ

จากข้อเสนอรูปแบบระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีหน่วยงานหลักระดับชาติรับผิดชอบในการจัดระบบเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน การศึกษานี้เห็นว่าระบบที่นำเสนอมีจุดเด่น ดังนี้

1. มีความเป็นเอกภาพและสอดคล้อง สนองตอบต่อนโยบายของรัฐและเป็นไปตามหลักสากล ที่ว่าคนพิการสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสามารถพึ่งพาตนเองได้¹

¹ คู่มือที่หลักการและเหตุผลประกอบ “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550”

2. สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ คนพิการทุกคนมีสิทธิได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกตามขั้นพื้นฐาน

3. สร้างความร่วมมือในการดำเนินงานในระบบภาคีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานภาคี มีระบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

4. จัดความซ้ำซ้อนในการให้บริการของหน่วยงานต่างๆ

5. การบริหารงบประมาณจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. การบริหารบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร จะพัฒนาได้ตรงตามความต้องการ

อย่างไรก็ตาม ระบบที่นำเสนอในการศึกษานี้อาจมีจุดด้อยอยู่บ้างในประเด็นที่ว่า อาจก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานในระบบคณะกรรมการ หากคณะกรรมการไม่สามารถปฏิบัติตามภารกิจได้อย่างรวดเร็ว ทันที

5.2 ผลสรุปกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคด้านการศึกษาของคนพิการ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พบว่าทั้งรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติรับรองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคด้านการศึกษาของคนพิการไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหลายฉบับ กฎกระทรวงที่ออกมาเพื่อรองรับการจัดการศึกษาให้แก่คนพิการ แต่อย่างไรก็ตามแม้คนพิการจะมีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคที่จะรับการศึกษาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แต่การเข้าถึงสิทธิดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากทั้งคนพิการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน เป็นต้นไม่ตระหนักถึงสิทธิดังกล่าวของคนพิการ ทั้งการเข้าถึงสิทธิด้านศึกษานั้นมิใช่เพียงให้คนพิการได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติอื่นๆเท่านั้น แต่การจัดการศึกษานั้นต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพด้วย ดังนั้นเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงการศึกษาได้เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไปจึงต้องมีการจัดเครื่องอำนวยความสะดวก สื่อ บริการให้คนพิการนั้นด้วย ทั้งผู้จัดการศึกษายังต้องตระหนักด้วยว่าคนพิการแต่ละประเภทมีความต้องการพื้นฐานที่มีความแตกต่างกัน ต้องการสื่อ เครื่องอำนวยความสะดวก บริการที่แตกต่างกัน แม้แต่คนพิการประเภทเดียวกันคนพิการแต่ละคนยังมีความต้องการที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจึงมีความละเอียดอ่อนและต้องใช้ความรู้เฉพาะทางอย่างมากทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาทิ แพทย์ โรงพยาบาล โรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา เพื่อนักเรียน ตัวคนพิการ และชุมชน เป็นต้น เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และคุณภาพ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการบังคับให้เป็นไปสิทธิที่กฎหมายบัญญัติไว้ แม้กฎหมายจะได้เขียนบทลงโทษสถานศึกษาที่ปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้พิการสามารถร้องขอให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 สั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ นอกจากนั้นยังสามารถฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกค่าเสียหาย ซึ่งศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษให้แก่คนพิการได้ แต่อย่างไรก็ตามการฟ้องต่อศาลในสังคมไทยไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะ คนไทยไม่นิยมการฟ้องร้องบังคับใช้สิทธิทางศาล หากใครฟ้องร้องต่อศาลมักจะถูกมองว่าเป็นคนหัวหมอ ไม่มีใครคบค้าสมาคมด้วย นอกจากนั้นแม้การฟ้องบังคับตามสิทธิดังกล่าวจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 บัญญัติให้การฟ้องคดีดังกล่าวได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียม แต่อย่างไรก็ตามการฟ้องคดียังมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีก เช่นค่าทนายความ ค่าเดินทางมาศาล เป็นต้นและยังต้องเสียเวลาในการมาศาลแต่ละครั้งทำให้คนพิการซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ยากไร้ไม่อาจฟ้องร้องเพื่อบังคับตามสิทธิดังกล่าวได้ ทั้งเมื่อฟ้องคดีแล้วศาลแต่ละชั้นจะมีคำพิพากษาต้องใช้เวลาพอสมควรซึ่งอาจเป็นเวลาสองถึงสามปี ซึ่งระหว่างนั้นคนพิการก็ต้องหาโรงเรียนอื่นเพื่อศึกษา และเมื่อศาลตัดสินคดีแล้วการแก้ไขเยียวยาโดยให้โรงเรียนรับคนพิการนั้นเข้าเรียนอาจจะไม่มีประโยชน์อีกต่อไปเพราะคนพิการนั้นอาจจบการศึกษาในระดับที่โรงเรียนนั้นจัดการศึกษาที่ได้

นอกจากนั้นในเรื่องเสรีภาพของคนพิการในการเลือกสถานศึกษาก็ยังเป็นปัญหา เนื่องจากไม่ใช่ทุกโรงเรียนที่จะมีศักยภาพในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพราะการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้น โรงเรียนต้องมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งอาคารสถานที่ต้องพร้อมบุคลากรที่ทำการสอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาพิเศษ ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงยังมีปัญหาพอสมควร

ในด้านเสรีภาพในการศึกษาของคนพิการในการเลือกระบบและรูปแบบการศึกษานั้นพบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องดังกล่าวเนื่องยังมีปัญหาในการเทียบโอนของระบบการศึกษาทำให้การศึกษาของคนพิการที่อยู่ในระบบการศึกษาที่ต่างกันไม่สามารถเทียบโอนกันได้

ส่วนด้านความเสมอภาคในการศึกษาของคนพิการนั้น แม้มีกฎหมายกำหนดไว้แต่ในทางปฏิบัติที่จะสามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เนื่องพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่เพิ่งประกาศใช้บังคับ จึงต้องใช้เวลาแก่องค์กรที่ทำหน้าที่ดำเนินจัดระบบต่างๆดำเนินการจัดการเพื่อให้มาตรการที่กำหนดในกฎหมายเป็นจริงได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.3.1 ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดระบบการจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่คนพิการ

5.3.2 ควรต้องมีนโยบายในการจัดการศึกษาแก่คนพิการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน

5.3.3 ควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของคนพิการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ นอกจากนี้ โรงเรียนอาจจำเป็นต้องหาทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งจัดหาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้มากขึ้น

5.3.4 ควรต้องส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษาของคนพิการเพื่อให้สังคมตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพรวมทั้งความเสมอภาคของคนพิการ

5.3.5 ควรจัดทำศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของคนพิการในด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียนที่สามารถรับคนพิการเข้าเรียนได้ มหาวิทยาลัยที่มีโควตาในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อ อาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ สถานประกอบการที่รับคนพิการเข้าทำงาน แหล่งการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

5.3.6 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการ บริษัทห้างร้านต่าง ๆ รับคนพิการเข้าทำงาน

5.3.7 ควรเร่งรัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งกรุงเทพมหานครออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

5.3.8 ควรพัฒนาระบบคัดกรองเด็กพิการ และการวินิจฉัยเด็กพิการแต่ละประเภทให้แม่นยำและมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กพิการได้อย่างถูกต้อง

5.3.9 ควรส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมของทั้งโรงเรียนและครอบครัวเด็กพิการ ผู้ปกครองรวมทั้งโรงเรียนที่มีเด็กพิการเข้าเรียนร่วมต้องมีการเตรียมพร้อมก่อนเปิดเรียน โรงเรียนจะต้องมีการเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งในด้านหลักสูตร ข้อมูลต่างๆ ของเด็กพิการ อาทิ ประเภท

ของความพิการ เป็นต้น อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ บุคลากร เจ้าหน้าที่ รวมทั้งครอบครัวของเด็กพิการด้วย ครอบครัวของเด็กพิการก็ควรเตรียมความพร้อมให้เด็กพิการก่อนที่จะมาโรงเรียน เช่นอาจให้เด็กมาทำความคุ้นเคยกับโรงเรียน สอนให้ทราบตารางเวลาต่างๆ ฝึกให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้นเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ทุกฝ่าย ซึ่งจะทำการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

5.3.10 ควรให้ความรู้แก่ครอบครัวในการดูแลเด็กพิการ อบรมให้ความรู้แก่ครอบครัวในการดูแลเด็กพิการเพื่อที่จะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการให้ได้มากที่สุด เพราะบางครอบครัวอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กพิการทำให้เด็กพิการไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ เด็กพิการมิได้หมายความว่าเด็กนั้นจะช่วยเหลือตนเองมิได้

5.3.11 การวัดผลและประเมินผลการเรียนของเด็กพิการ ควรให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อที่จะสามารถนำผลการเรียนไปเทียบโอนได้ด้วย

5.3.12 ควรส่งเสริมให้มีการกำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาแก่คนพิการว่าประกอบด้วยมาตรฐานใดบ้าง เช่นมิติทางคุณภาพ มิติด้านวิชาการ ด้านทักษะ เป็นต้น ซึ่งควรจะเป็นคนละมาตรฐานกับการจัดการศึกษาแก่คนทั่วไป การจัดการศึกษาต้องจัดให้มีคุณภาพสอดคล้องและเหมาะสมแก่เด็กพิการด้วย เพื่อที่เด็กเหล่านั้นจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการศึกษา นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังต้องติดตามตรวจสอบประเมินผลโรงเรียนดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้ระบบประเมินคุณภาพ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องของการเทียบโอนผลการศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

5.3.13 ควรส่งเสริมให้มีทุนในการศึกษาแก่บุคลากรครูด้านการศึกษาพิเศษ ทุนด้านดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ

5.3.14 ควรส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำเครือข่ายระหว่างกันโดยให้แต่ละโรงเรียนรับนักเรียนพิการเพียงประเภทเดียวหรือบางประเภท เพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการได้อย่างมีคุณภาพ และในกรณีที่มีเด็กพิการประเภทอื่นมาสมัครเรียนโรงเรียนก็สามารถส่งต่อไปยังโรงเรียนในเครือข่ายได้ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

5.3.15 ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนคนพิการมากขึ้น เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่อยู่ใกล้ มีต้นทุนที่ต่ำ

5.3.16 ควรส่งเสริมให้ครอบครัวต้องเข้ามาช่วยเสริมการเรียนการสอนเด็กพิการให้มากขึ้น

5.3.16 ควรพัฒนาระบบสารสนเทศในการให้ความรู้แก่บุคลากรที่ต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการและระบบที่สามารถให้การสนับสนุนในการช่วยเหลือแก่บุคลากรในกรณีที่ประสบปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ

5.3.17 ควรส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยต่างๆ มีการจัดหลักสูตรอบรมบุคลากรที่ต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ เพื่อให้บุคลากรได้มีความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาพิเศษ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กพิเศษเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการแต่ละประเภท

5.3.19 ควรส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่คนพิการเช่น การให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ เพื่อเป็นกำลังใจแก่บุคคลที่เสียสละ และทำเพื่อคนพิการ